

Govora Inge Brezigar in Jurija Paljka na žalni seji

Našemu prijatelju Andreju Malnič v slovo

Vsako slovo je težko, slovo ob trenutku, ko se zdi, da je pred človekom še vse življenje, je še težje. Andrej je odšel v času, ko se je zdelo, da so vsa njegova prizadevanja zacvetela in da bo v naslednjem obdobju pobiral sadove ... in seveda urešničeval zamisli, ki jih je imel še veliko. Poslavljamo se od njega potem, ko je ob šestdesetletnici Goriškega muzeja zagotovil nov začetek muzejskega dela z dokončanjem kustosdiata v Solkanu, zastavil je novo poklicno pot in s preselitvijo v novo hišo v Mirnu tudi osebno pot.

Po petdesetem se začenja novo življenje In mogoče je bilo Andreju z dokončnim odhodom po težki boleznini v bodoče tudi marsikaj prihranjeno...

Spominjali se ga bomo iz tega življenja, po njegovi vedrini, duhovitosti, domislicah ... tudi po tem, da smo se lahko skregali in se vseeno imeli radi ... Kot prijatelji in sodelavci.

Andrej se je z Goriškim muzejem srečal že v študentskih letih, ko je leta 1985 sodeloval v ekipi Goriškega muzeja pri raziskavi etnološke podobe šentvriške planote. Delali smo skupaj, jaz iz muzeja in študentje etnologije Andrej Malnič, Borut Koloini in Darja Skrt. Tedaj smo se spoznali in kasneje postali sodelavci v Goriškem muzeju. Že tedaj smo se nasmejali Andrejevim domislicam ... bilo nam je lepo in postali smo prijatelji.

Andrej je prvo muzejsko službo nastopil kot bibliotekar, vendar je kmalu postal kustos – etnolog. Spomnim se, da je tedaj začel v muzej prinašati vinske in druge steklenice, jih opral in spravljal ... in ko sem se malce posmešnila na račun "flašk", je rekel: "Par steklenic ni nič, ampak ko jih je tisoč, je to lepa zbirka". Res je ... in zdaj imamo v muzeju lepo zbirko vinskih in drugih steklenic, vinarskega in vinogradniškega orodja in strojev. In točno taka je bila njegova muzejska filozofija – drobne stvari, ki naredijo zbirko, drobne, na videz obrobne zadeve, ki naredijo zgodbo, etnologija, ki se ne ukvarja z velikimi dogodki, ampak išče čar življenja med ljudmi, njihovimi vsakdanjimi potrebami, problemi in radostmi.

Pri etnološkem delu se nisva posebej povezovala – Andreja je tedaj zanimalo vinarstvo in vinogradništvo in z Borutom Koloinijem sta leta 1994 uredila obširen zbornik ob stoletnici Vinarske zadruge Vipava z naslovom Vipavski izbor. Vrstili so se članki o vinarstvu, vinogradništvu, vinoreji, Matiji Vrtovcu, s kolegom, oblikovalcem Borisom Blažkom pa sta pripravila razstavo Vinarske podobe v razstavnih prostorih gradu Kromberk. Mogoče je bilo tedaj zasejano seme delovanja društva DOLI iz Lokavca, ki je sprva s furmanskim prevozom vina, nato s prevozom mlaja pomenilo enega prvih živih muzejskih prikazov furmanstva v Vipavski dolini. Andrej je z društvom sodeloval do zadnjega trenutka, kot iskrič povezovalc vsako leto tudi ob postavljanju mlaja pred stavbo mestne občine Nova Gorica.

S kolegom Borisom Blažkom sta raziskovala tudi Kras in etnološko podobo Krasa in postavila lepo razstavo v sloven-

skem kulturnem domu Korotan na Dunaju ter v sosednjem Pokrajinskem muzeju v Gorici. Kras je bil druga poklicna ljubezen Andreja Malniča ... V Štanjelu bodo, upam, še dolgo pletli svetovnanjske vence, za katere oživitve je še posebej zaslužen prav Andrej.

Tretja tematika, ki ji je posvetil prav posebno skrb, je življenje ob meji, sodelovanje z zamejskimi Slovenci in Italijani, Goriška na splošno. Leta 1997 je s predavanjem o dvolastnikih in dvolastniških odnosih ob jugoslovansko – italijanski meji po drugi svetovni vojni uspešno nastopil na mednarodni konferenci ob 50-letnici priključitve Primorske k Sloveniji v okviru tedanje Jugoslavije. In nato sledil tej tematiki tudi potem, ko je leta 2002 prevzel direktorstvo v Go-

riškem muzeju, z idejami o muzeju ob meji in z idejo o najmanjšem muzeju na svetu v stražarnici nekdanje jugoslovanske vojne na Vrtojbenkem polju. S predstavitevjo tovrstnega muzejskega kandidira na EMYI – natečaju za najboljši muzej leta, ki ga vsako leto pripravlja mednarodno muzejsko društvo ICOM. V Dublinu smo uspešno nastopili s predstavitevjo ... In čeprav nismo postali muzej leta, je bila predstavitev v okviru mednarodne srenje vseh vrst prestižnih muzejev po Andrejevi zaslugi zelo odmevna ... Poleg muzeja smo v Dublinu predstavili tudi zgodbo o Goriški, o meji in s Prešernovo Zdravljico tudi zgodbo o presejanju sovraštva in o času, ki si ga želimo in ko "le sosed bo mejak ..."

Na tem sosedstvu je gradil Andrej idejo o muzeju meje ... Spet z drobnimi posegi ... z muzejskimi zbirkami in obeležji ob črti nekdanje meje, ki jih povezuje kolesarska pot ... in tako je združil spet dve svoji zanimanji – poklicno muzejsko- in športno-kolesarsko pot ... V sklop te ideje sodi tudi nedavno odprta muzejska zbirka prebežnikov v nekdanji mrliški vežici v Mirnu ... zadnja njegova misel je mogoče veljala prav tej zbirki, saj se je nesreča zgodila le dva tedna pred njenim odprtjem.

Vrsta nalog, ki si jih je Andrej zadal, je zaključena ... tako obnova muzeja v Bardu, postavitev Batičeve hiše v Lokovcu, prenova muzejskih zbirk na gradu Kromberk. Muzejska dejavnost v prenovljenem gradu Kromberk je pestra. V juliju so se odvilni poletni vinil večeri, ki so prav tako Andrejeva pobuda, v avgustu pa nadaljujemo z glasbenimi večeri, ki jih bodo nasledila že utečena celoletna torkova predavanja.

In tudi pri teh torkovih predavanjih bomo pogrešali njegovo duhovitost, iskrič um in pozitivno naravnost, strast do muzejskega in kulturnega dela in ideje, ki jih je že veliko vključenih v lokalni program občine, veliko pa bi jih, nedvomno, še natresel.

Počivaj v miru, Andrej.

Inga Miklavčič Brezigar

Spoštovane in spoštovani! "Kravata je, mašni gvant tu-di, šulni so spucani? Vse je torej v redu, ku toka, je, lahko torej greva!" bi rekel sedaj Andrej in se posmejal; če bi pa jaz te besede izrekel, bi pa zategnil enega svojih "Sevejde!", s katerim mi je vedno potrdil, da ve, da sem iz Zgornje Vipavske doma.

Andreja Malnič bomo vsi pogrešali predvsem zato, ker je imel odnos do sveta okrog sebe, do sveta, ki ga je opazoval ter kot etnolog poznal, predvsem pa je imel odnos do ljudi, do vseh nas. Vsi, ki smo ga poznali, smo ga videli nastopati v javnosti in sam sem vedno užival, ko je Andrej oblekel praznik obleko, si redkokdaj, a za velike priložnosti vedno, nadel kravato, ki sem mu jo nemaleokrat popravljal, na samem seveda, pred začetkom pridelitve, ki jo je organiziral in vodil, s hvalež-

Spoznala sva se v časih, ki se danes zdijo prazgodovina, ko še ni bilo na obzorju ne prenosnih telefonov in ne digitalnih aparatov in ne digitalnega sveta, še svetovnega spleta in interneta ne. Oba sva se priučila teh novih možnosti komuniciranja, a prav dejstvo, da je Andrej vsakodnevno sedel na kolo in prišel v Gorico na Travniki v naš bar Pace, kjer imamo sodelavci pri tedniku Novi glas svoje drugo uredništvo, najlepše govori o tem, da je bil Andrej človek dialoga, srečevanj, človek, ki je rad imel otipljivi, stvarni svet. Naš svet, ta trenutek in ta čas, ki nam je edini dan, da v njem živimo.

V enem najinih številnih in plodnih pogovorov mi je zaupal, da bi sam najraje živel tako, kot smo živel pri vojaki v JLA, saj bi bila, tako Andrej: "Ena kasetna, kakršno smo imeli pri vojaki za čevlje ter

delal in redno dihal, trpel, se seselil, živel z nami. S svojim strokovnim znanjem, s sodelavci Goriškega muzeja in z osebnimi poznanstvi je sodeloval in pomagal, kjerkoli je mogel, nikdar nas ni delil, vedno pomagal vsem, kjerkoli je mogel, od Trbiža do Milj, pa naj je šlo za kulturni dom, Center Lojze Bratuž, našo knjižnico, galerije, vaška društva, in lahko bi našteval v nedogled, bil je stalno prisoten med nami. Andrej Malnič je vedel, kaj je narodnost, kaj jezik, kaj država, kaj slovenstvo in kaj so resnične vrednote, vedel je, kaj je bistveno in kaj navlaka. Svetovljan po duhu, človek visokih etičnih načel, a trdno zasidran v slovenstvu in naši lepi Goriški, je v svojih nastopih in pri svojem delu vedno imel pred očmi to, kar je naš Ivan Cankar imenoval arena življenja, da, za našega Andreja lahko zatrdimo, da je v svojem prekratku življenju zanj veljalo pravilo: "V areni življenja sem stal".

Do italijanskih, furlanskih in drugih prijateljev je imel lep odnos, tkal je vezi med nami in vedno poskrbel, da se je vedelo, kdo je kdo, pri njem ni bilo trohice tistega pogubnega klečeplaznega hlapčevstva, ki se kaže že v tistem kranskem zmotnem: "Gremo na capuccino v Udine!"

Andreja je odlikoval socialni čut, ki ga danes še kako vsi pogrešamo, poznal je čase pomanjkanja, a ostal zvest vrednotam pravičnega socialnega in narodnega boja, družilo naju je tudi odločno odklanjanje potvarjanja zgodovine, kot tudi vztrajno zagovarjanje vrednot pravičnega upora naših prednikov tujcem. "Ljubezen naj bo brez hinvščine. Odklanjajte zlo, oklepajte pa se dobrega ... Tekmujte v medsebojnem spoštovanju ... Drug o drugem imejte isto mišljenje, ne razmišljajte o visokih stvareh, marveč se prilagajajte skromnim ... Če je mogoče, kolikor je odvisno od vas, živite v miru z vsemi ljudmi", je zapisal Pa-

Boris Blažko: vas, živite v miru z vsemi ljudmi", je zapisal Pa-

vel v Pismu Rimljanom in tega evangelijskega izročila se je v iskrenem humanističnem, krščanskem občutju držal Andrej, ki mi je med številnimi obiski pri meni, ko sva se pogovarjala in nama je bilo hudo zaradi neupravičenih napadov na najino javno delo, ničkolikokrat dejal: "Zapomni si, Jurij, najtežje je biti kristjan!" O strokovnem delu najbolje govori njegova dela, o Andreju ima vsakdo izmed nas svoj spomin, svoje vtise, na tem mestu pa sem danes zato, da se mu v imenu vseh Slovencev, ki živimo v Italiji, zahvalim za vse opravljeno, predvsem pa za njegovo tovariško nesebično pomoč in njegovo nesebično, krasno prisotnost med nami.

Bila sva prijatelja. Velika prijatelja. Pravzaprav smo bili najprej trije: Marko Vuk, Andrej Malnič in jaz. Potem je Marko, ki sva ga z Andrejem najraje družila pri Rdečem kamnu v Rožni Dolini, kamor smo vsak teden hodili dolga leta na kosila, tako smo imenovali restavracijo na meji!, odšel v večnost in sva oba z Andrejem nekaj časa molčala, tudi k Rdečemu

kamnu nisva več zahajala, dobivala sva se drugje.

Tako Marko kot Andrej sta delala v Goriškem muzeju, ki so ga dr. Branko Marušič, mag. Slavica Plahuta in naš Andrej s sodelavci dvignili na visoko raven osrednje kulturne ustanove na Goriškem, ki presega pomen regionalne ustanove!

Danes ju ni več, ne Marka in ne Andreja, pogrešali bomo oba.

Še kako bomo pogrešali Andreja! K Andreju sem med zadnjo življenjsko preizkušnjo hodil redno na obiske, za kar sem hvaležen Andrejevi ženi Ireni, ljubljani hčerki Ani, njegovi mami Elviri, bratu Sandiju in stricu Borisu.

In tudi tokrat je Andrej poskrbel, da sem spoznal nove ljudi, spet je nemo in nemočen stkal nove vezi med nami, spoznal sem namreč čudovite medicinske sestre, ki so skrbele zanj in ob obiskih tudi zame, prijazno in nevsiljivo, z zlatim srcem, za kar jim javno izreklam zahvalo.

Lili, Tamara, Urška, Aladina, Martina ... so imena teh zlatih punc, ki so imela našega Andreja rade, kot smo ga imeli radi mi.

Bil je tak, kot so bili njegovi nenapovedani obiski v našem uredništvu, kjer ga bomo vsi pogrešali. Kolo je pristavil zraven Kato-liške knjigarne na zid in pozvonil v uredništvo, našima Majdi ali Ivi je samo preprosto rekel: "Je sitnoba gor?"

In sem šel, sitnoba, kot me je imenoval, na kavo z njim.

In me je včasih povabil zvečer nekam, mi pred leti čisto slučajno predstavil mlajšega fanta, ki je danes med nami, gospoda župana Mateja Arčona, pred leti prav tako gospoda poslanca Mirka Brulca, prijatelja Momota in še in še ... Ali pa mi je samo preprosto rekel: "Ti moraš spoznati Zdravka Likarja!" In je poskrbel, da sem spoznal Zdravka in druge in jaz sem mu v zameno predstavljal svoj, najin, naš krog ljudi, ki "v srcu dobro mislimo".

Srečevanja, ljudje, nove vezi. Da, bil je tkalec vezi!

Človeških vezi, novih znanstev in novih prijateljstev, človek preudarne besede.

Bil je moder mož.

"Lepu je blu, šaldu lepu!" bi rekel ironično sedaj naš Andrej. In bi se nasmešnil, me pogledal s svojimi iskričimi očmi ter dodal: "Ja, malu predolg si biu, ma j že prou taku!"

Dolžan pa sem dodati še osebno noto, in sicer to, kako se Andrej, žal, ni držal najinega moškega dogovora, zares to ni fer, ker sva bila zmenjena, da ob on govori na mojem pogrebu; on je takrat, ko sva o tem prav obešenjaško veselo govorila, še ironično dodal: "Ti bom prinesel vžigalnik na grob, velja?"

Ko vam, ženi Ireni, hčerki Ani, mami Elviri, bratu Sandiju, stricu Borisu in ostalim sorodnikom, predvsem pa vam, njegovim sodelavcem v Goriškem muzeju in vsem, ki ste prisotni, v svojem ter v imenu celotne slovenske narodne skupnosti v Italiji, a tudi v imenu njegovih in naših italijanskih ter furlanskih prijateljev, v njegovi rodni Novi Gorici izrekam iskreno sožalje ob odhodu našega Andreja v večnost, si ne morem kaj, da si ne bi zaželel, da bi si v spomin priklicali njegov nasme, ko bi nam sedaj rekel, naj tudi v prihodnje ostanemo to, kar smo, in tu in zdaj delamo zato, da bi naša družba bila bolj topla, bolj solidarna, bolj odprta in bolj povezana našemu skupnemu izročilu, tu, na Andrejevem in našem prelepem Goriškem!

In vem, da bi mi Andrej sedaj šepnil: "Ti, potem mi predstaviš tega in tega?"

In bi mu jaz odvrnil: "Ma počaki nu malu, dej!"

In on bi imel seveda zadnjo besedo: "Sej bom, ma malu predolgi ste!"

Jurij Paljk

